

Туєва О. М.

*доцент кафедри земельного та аграрного права
Національний Університет «Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого»*

ПРАВОВІ ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ПРОДОВОЛЬЧОГО РЕЗЕРВУ ТА ДЕРЖАВНОГО ІНТЕРВЕНЦІЙНОГО ФОНДУ

Гарантією забезпечення продовольчої безпеки України є формування державного продовольчого резерву – запасу окремих видів сільськогосподарської продукції. Створення спеціальних продовольчих резервів передбачено Законом України «Про державний матеріальний резерв» від 24 січня 1997 р., №51/97-ВР [1], у ст. 1 якого зазначається, що державний резерв є особливим державним запасом матеріальних цінностей, призначених для використання в цілях і в порядку, передбачених Законом, до складу якого зокрема входять запаси сировинних, матеріально-технічних і продовольчих ресурсів, необхідних для забезпечення національної безпеки держави, стабілізації її економіки та виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Отже державний продовольчий резерв є складовою частиною державного матеріального резерву. Державний продовольчий резерв покликаний виконувати одночасно декілька функцій: 1) забезпечувальну функцію, оскільки його існування має гарантувати забезпечення держави та її населення необхідною кількістю продовольства, сільськогосподарської продукції рослинного і тваринного походження; 2) регулятивну функцію, адже він виступає важелем підтримки рівноваги попиту та пропозиції і регулювання цін на організованому аграрному ринку [5]. На жаль Закон не містить визначення поняття державного продовольчого резерву, у зв'язку з чим відбувається отождення різних за своєю правовою природою об'єктів. Так постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2009р. №847 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» [3] у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції» від 4 червня 2009 р. №1447-17 у численних нормативно-правових актах слова «продовольчий резерв» і «державний резерв» були замінені відповідно словами «інтервенційний фонд» і «державний інтервенційний фонд» - отже вважаються синонімами. Разом із тим Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» був доповнений визначенням Державного інтервенційного фонду як такого, що формується Аграрним фондом за рахунок фінансових інтервенцій, заставних, форвардних і ф'ючерсних закупівель та використовується для здійснення товарних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності. Аналізуючи визначення понять «державний резерв» і «державний інтервенційний фонд» можна дійти висновку про їх нетотожність. По-перше, ці фонди відносяться до різних сфер управління. Управління державним резервом (і його складовою - продовольчим резервом) здійснює Державне агентство резерву України, правове становище якого закріплено Указом Президента України від 13 квітня 2011р. № 463/2011[4], а інтервенційний фонд формується Аграрним фондом, який належить до сфери управління Мінагрополітики. По-друге, різним є призначення цих фондів. Державний резерв призначається для забезпечення потреб України в особливий період; надання державної підтримки окремим галузям народного господарства, підприємствам, установам і організаціям з метою стабілізації економіки у разі тимчасових порушень термінів постачання важливих видів сировини і паливно-енергетичних ресурсів, продовольства, виникнення диспропорції між попитом і пропонуванням на внутрішньому ринку та участь у виконанні міждержавних договорів; подання гуманітарної допомоги; забезпечення першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. До

того ж у складі державного резерву створюється незнижуваний запас матеріальних цінностей, обсяг яких має бути постійним, отже він є недоторканим. На відміну від нього, призначення державного інтервенційного фонду полягає лише у здійсненні товарних і фінансових аграрних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності, таким чином його обсяги можуть постійно змінюватися. По-третє, різним можуть бути обсяги й номенклатура матеріальних цінностей зазначених фондів. Державний резерв містить тільки ті матеріальні цінності, які необхідні людині в умовах надзвичайних ситуацій. Тому при розробці номенклатури та норм накопичення враховуються концепція національної безпеки, військова доктрина держави, вірогідність виникнення і можливі масштаби природних негараздів і техногенних катастроф, поточні економічні та фінансові можливості держави, параметри прогнозів соціально — економічного розвитку і демографічної ситуації в країні, структура та перспективи розвитку промислового і сільськогосподарського виробництва та споживання, рівень і темпи науково — технічного прогресу, а також можливості та технології самої системи державного матеріального резерву[2]. Інтервенційний фонд формується виключно за рахунок об'єктів державного цінового регулювання, перелік яких визначається за результатами моніторингу аграрного ринку, а його обсяг стосовно кожного об'єкта не може бути меншим ніж 20% обсягів їх річного внутрішнього споживання за попередній маркетинговий період. Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок про різну правову природу зазначених фондів.

Література:

1. Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 13. – Ст. 112.
2. Коваленко С.О. Державний резерв як головний компонент системи забезпечення національної безпеки України//Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси.-№3.-2012.-С.255.
3. Офіційний вісник України від 21.08.2009.-№154
4. Офіційний вісник України від 26.04.2011.-№29.-с.№324.-Ст.1269.
5. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Стагівка та ін.; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – С. 266.

Костур О. Д.

*Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
Юридичний інститут, аспірантка*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧЛЕНІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВ СНД

Важливе значення у системі внутрішньогосподарських відносин, що складаються в процесі ведення фермерських господарств, мають членські відносини. На сьогодні їх законодавче регулювання, що забезпечується Законом України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 року, потребує вдосконалення.

Склад фермерського господарства є спеціальним. По-перше, створити його може лише громадянин України (самостійно чи спільно з членами сім'ї). Це зумовлено тим, що власниками земель сільськогосподарського призначення в Україні можуть бути лише громадяни України. Іноземні громадяни та особи без громадянства такого права не мають. Не можуть створювати фермерські господарства і юридичні особи. По-друге, здебільшого, тими громадянами, що створюють фермерське господарство, є селяни [3, с.171]. По-третє, громадяни, які утворюють фермерське господарство, повинні бути згідно з п. 2 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. «родичами або членами сім'ї, відповідно до закону».

Відповідно до законодавства України та більшості держав СНД фермерське господарство може бути організоване одним громадянином України. Заперечує таке